

Čuvanje sjećanja na prisilno premještanje: *The Amplification Project*

Kathy Carbone

Uvod

Na globalnoj razini, umjetnici koji stvaraju kroz različite medije – uključujući instalacije, performans, poeziju i prozu, fotografske i filmske medije te slikarstvo – oblikuju svoje umjetničke prakse kritičkim metodama u svrhu pripovijedanja i stvaranja narativa o proživljenim i imaginarnim društvenim, kulturološkim i geografskim prisilnim migracijama te dinamici i politici premještanja i izbjeglištva.¹ Umjetnost je „ponajviše izravno intenziviranje rezonance i disonance između tijela i kozmosa, između jednog ambijenta ili ritma i drugog“, evokativno podsjeća filozofkinja Elizabeth Grosz.² Pretvarajući nevidljivo u vidljivo, a nečujno u čujno, afektivnost i snaga društvenog promišljanja kroz umjetnost može protresti naše uobičajene modele percepcije te nas otvoriti prema drugim osobama, događajima, mjestima i to (često) na neočekivane načine. Umjetnička djela utjelovljuju aktivnosti i iskustva njihovih stvaratelja te odražavaju veze i kontekste unutar kojih su napravljena, ona su pokazatelji procesa i uvjeta svoga nastanka, ona pružaju, kako umjetnički kritičar John Berger navodi „izravna svjedočanstva o svijetu koji je okruživao druge ljude u druga vremena“.³

Umjetnost prisilne migracije definiram kao suvremenu umjetnost u bilo kojem mediju koja se kreće sa osobama i pripovijeda priču (ili mnoštvo priča) o tome zašto su osobe prisiljene bježati i kako doživljavaju premještanje, traženje azila i izbjeglištvo. Takva umjetnost svjedoči, nudi

„izravno svjedočanstvo“ i komemorira iskustvo prisilnih putovanja i migracije. Neophodno je sačuvati ovu umjetnost, sjećanja i priče koje prenosi, za današnje i buduće generacije. U ovom je prilogu predstavljen *The Amplification Project: Digital Archive for Forced Migration, Contemporary Art, and Action*, participativni digitalni arhiv koji dokumentira, čuva i prezentira umjetnost i aktivističke projekte inspirirane i nastale pod utjecajem iskustava konflikta i prisilnog premještanja. Želja je projekta podržati umjetnike i aktiviste u arhiviranju, čuvanju i omogućavaju šire dostupnosti novih i postojećih umjetničkih i aktivističkih projekata o premještanju, prelaženju granica i izbjeglištvu. *The Amplification Project* je u ožujku 2019. zajednički osnovala međunarodna grupa umjetnika, kustosa, aktivista i arhivista-istraživača (autorica), danas poznata kao *The Amplification Project's* „savjetnička grupa“. Tijekom 2019. savjetnička grupa postavila je ciljeve, misiju i viziju projekta te i danas nastavlja zajedničko djelovanje s ciljem promocije, osiguranja održivosti i razvoja arhiva i njegovih inicijativa. U travnju 2020. pokrenuli smo probnu verziju arhiva na platformi otvorenog izvora Omeka. Trenutno arhiv sadrži oko 100 primjera umjetničkih radova 13 umjetnika iz cijelog svijeta. Uputili smo pozive na suradnju svim etabliranim ali i mladim umjetnicima, aktivistima, istraživačima i drugim stvarateljima koji su iskusili ili prenose iskustva obitelji, prijatelja ili kolega, s prisilnim premještanjem, da se svojim umjetničkim i aktivističkim djelima uključe u projekt.

Grafika i dizajn: Lilli Muller, 2020.

Arhivski aktivizam

Arhivski aktivizam – aktivistički i društveno pravedan pristup arhiviranju, često povezan s političkim nastojanjem transformiranja društva i suočavanja s nejednakošću – predstavlja samu srž projekta. Koristim ovaj termin kako bih odredila aktivnu ulogu arhivista u stvaranju, opisu i omogućavanju pristupa arhivima u svrhu suočavanja s nepravdom i diskriminacijom te u razumijevanju potreba pojedinaca, grupa i zajednica – posebice onih koje su bile marginalizirane, krivo predstavljene ili utišane u arhivskim aktivnostima. To je arhivistički princip koji je uključiv, a ne isključiv te koji otvara mogućnosti za radikalno povezivanje i društvenu promjenu.

The Amplification Project je svjesno političan, aktivistički interventni arhiv. Pod time mislim da zajednica, ne samo da želi dokumentirati, sačuvati i prezentirati kolektivnu memoriju umjetnosti koja tematizira

1 "Izbjeglištvo" je sačinjeno od opsežne matrice pravnih standarda, državnih i humanitarnih praksa, institucija i odnosa (npr. između izbjeglica i humanitarnih radnika, zagovornika njihovih prava, imigracijskih odvjetnika i sudaca itd.), a čije djelovanje oblikuje režim postupanja s izbjeglicama, koji uključuje iskustva te društvene i kulturne svjetove izbjeglica. Posuđujem ovaj koncept od Petera Gatrella obzirom da dobro rezonira sa širokom pažnjom umjetnika prema fenomenima povezanim sa izbjeglicama. "Refugees – What's Wrong with History?" *Journal of Refugee Studies* 30, no.2 (2017), 170-189: <https://doi.org/10.1093/jrs/few013>

2 E. A Grosz, *Chaos, Territory, Art: Deleuze and the Framing of the Earth* (New York: Columbia University Press, 2008), 23–24.

3 Berger, John, *Ways of Seeing* (London: British Broadcasting Corporation and Penguin Books, 1972), 10.

prisilno premještanje i aktivizam nego također da:

- (1) intervenira i suprotstavlja se javnoj i političkoj anti-izbjegličkoj retorici;
- (2) predstavlja protumjeru često depersonaliziranim i dehumaniziranim vizualnim reprezentacijama izbjeglica u medijima;
- (3) bude korektivna mjera reprezentaciji izbjeglica u klasičnim arhivima, reprezentacijama koje su često jednodimenzionalne, kojima nedostaje kompleksnost i prepoznavanje svakodnevnih realnosti s iskustvima premještanja te u kojima je osobama često utišan njihov glas i reducirane su na statistike i kategorije u kontekstu njihovih interakcija s državom, pravnim sustavom ili organizacijama civilnog društva;
- (4) izgrađuje solidarnost, i naposljetku;
- (5) koristi arhiviranje kao obraćanje prema nejednakostima i nepravdama povezanim s izbjeglištvom i prisilnim premještanjem.

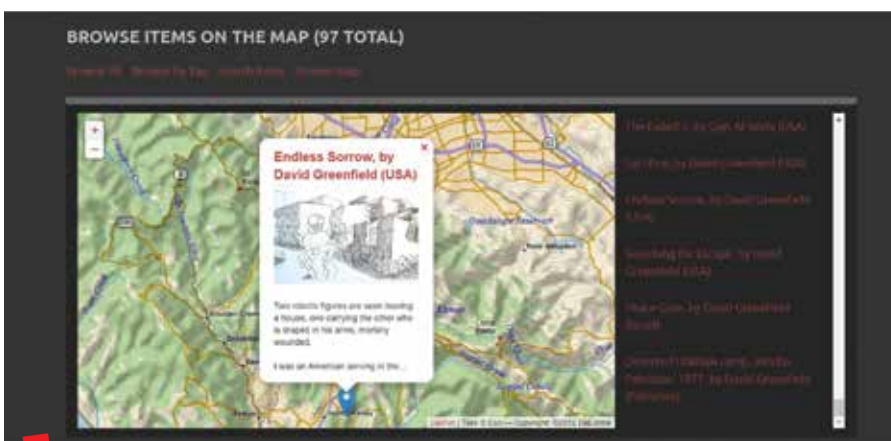
Ovi ciljevi mogu zvučati idealistično, čak utopijski. Ipak, postoji snaga u malim gestama u specifičnim situacijama i mjestima – posebice gestama koje su omogućene uporabom digitalnih tehnologija i mrežno raspršene – koje mogu izazvati pojedinačne i kolektivne, lokalne i globalne efekte te anticipirati i izazvati promjenu u širem društvenom i političkom tkivu.

Budući rad

Planovi projekta uključuju potragu za, ali i otvaranje prema, regionalnim, nacionalnim i međunarodnim izbjeglicama, umjetnicima i drugim organizacijama sa sličnim ili usko povezanim misijama, ciljevima i vrijednostima kako bi stvorili i održali uzajamno podržavajuće veze i suradnje. Također tražimo financijsku potporu za održavanje arhiva i financiranje planiranih inicijativa, kao što su redizajn arhivskog korisničkog sučelja te prikazivanje sadržaja mrežne stranice na arapskom, francuskom i španjolskom jeziku; održavanje godišnjih umjetničkih rezidencija i pratećih virtualnih i fizičkih izložbi te izdavanje knjige.

Zaključak

U zajednici utemeljeni, participativni digitalni arhivi jesu strategije vidljivosti, čujnosti, djelovanja, izmjene i interakcije. Oni mogu također biti strateške intervencije – alati za ometanje, uznemiravanje i preoblikovanje javnih i političkih rasprava, društvenih stvarnosti i odnosa. Svako umjetničko djelo unutar projekta i arhiv sam po sebi, govore o nametnutoj iskorijenjenosti, društvenom i kulturnom poremećaju i nejednakosti koje okružuju prisilno premještanje i izbjeglištvo. Istovremeno, umjetničko djelo i arhiv mogu se smatrati načinima otpora, komemoracije i transformacije. Kroz ovaj projekt nadamo se njegovati političko-estetske arhivske prakse izražajnog otpora, obogaćivati zajednički trajni dijalog o prisilnom premještanju i istražiti na koje načine arhivističke kolektivne akcije zajednice mogu pomoći u potpori izbjeglicama. ■

INFO

The Amplification Project: Digital Archive for Forced Migration, Contemporary Art, and Action:
theamplificationproject.com

Kontakt: theamplificationproject@gmail.com

Interaktivna mapa umjetničkih radova: <https://theamplificationproject.org/geolocation/map/browse>